

Odpovědnost za škodu při vedení účetnictví pro sdružené subjekty

V souvislosti s vedením účetnictví ze strany OS ČUS pro sdružené subjekty vyvstala otázka případné odpovědnosti za škodu, která by touto činností mohla vzniknout, a to konkrétně otázka odpovědnosti statutárního orgánu OS ČUS. Z tohoto důvodu je zpracován níže uvedený výklad.

Předně je třeba zdůraznit, že je nutné **rozlišovat** odpovědnost právnické osoby (OS ČUS) a odpovědnost jejího statutárního orgánu, respektive jakéhokoli voleného orgánu. **Jde o odpovědnosti rozdílné, s rozdílnými okolnostmi a podmínkami, za kterých mohou vzniknout.** Rozhodně neplatí, že pokud škodu způsobí svou činností právnická osoba, nese za to osobní odpovědnost vždy její statutární orgán.

Právnická osoba (OS ČUS) je totiž způsobilá nabývat práv a povinností a může tedy být i odpovědná ze své činnosti. Je samozřejmé, že právnická osoba provozuje činnost pomocí svých členů, zaměstnanců, funkcionářů atd. Tedy jsou to tyto osoby, které ve skutečnosti jednají. Nicméně pokud nepřekročí své pravomoci, kompetence či rozsah svého pracovního zařazení, pak i v případě, že učiní chybu, škodu bude povinna nahradit poškozeným právnická osoba. Vůči svému členovi, zaměstnanci, funkcionáři atd., který svým jednáním škodu způsobil, by pak mohla tato právnická osoba požadovat náhradu za to, co musela sama poškozeným zaplatit (tzv. regresní nárok upravený v ustanovení §2917 obč. zák.).

Na konkrétním případě vedení účetnictví pro sdružené subjekty se to tedy s odpovědností má následovně:

Bude-li SK/TJ, pro které je účetnictví vedeno, způsobena škoda např. chybným provedením účetní operace ze strany účetní, za škodu bude odpovídat OS ČUS jakožto právnická osoba, jejíž činností škoda vznikla, nikoli její zaměstnanci (účetní) či funkcionáři (statutární orgán). Povinnost nahradit SK/TJ vzniklou škodu tak tedy bude mít OS ČUS.

OS ČUS by pak mohlo požadovat náhradu toho, co muselo uhradit SK/TJ, a to po svém zaměstnanci či funkcionáři, který vznik škody svým jednáním (chybou) způsobil. V daném konkrétním případě to pak nebude statutární orgán, ale účetní. Náhrada, kterou by mohlo OS ČUS požadovat pak má svoje limity, např.:

- bude-li účetní ve vztahu k OS ČUS v pracovně právním vztahu (např. pracovní poměr) pak lze požadovat náhradu jen do výše 4,5 násobku průměrné mzdy za předpokladu, že k chybě došlo z nedbalosti nikoli úmyslně; při úmyslné chybě (tj. účetní provede chybu záměrně např. za účelem krádeže) by mohla být požadována náhrada celá
- bude-li účetní pro OS ČUS vykonávat činnost jako OSVČ, pak by bylo obecně možné požadovat náhradu celou, ať již k chybě došlo z nedbalosti či úmyslně; určité omezení by však mohlo vyplývat z konkrétní smlouvy mezi OS ČUS a účetní

Pokud jde o odpovědnost statutárního (resp. jakéhokoli voleného) orgánu, ta se uplatní zjednodušeně řečeno **„dovnitř“** právnické osoby, neboť její základní funkcí je ochrana právnické osoby vůči chybnému jednání jejího statutárního orgánu, kterým může být této právnické osobě způsobena škoda. Upozornit je třeba na to, že odpovědnost statutárního orgánu nezaniká se zánikem jeho funkce.

Obecně je upravena v ustanovení §159 obč. zák., který stanoví povinnost vykonávat funkci člena voleného orgánu „s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí.....“ (péče řádného hospodáře). Tato zákonná odpovědnost nemůže být vnitřními předpisy (např. stanovami) omezena,

byť samozřejmě případný souhlas např. výkonného výboru s jednáním statutárního orgánu by mohl být do určité míry obranou statutárního orgánu proti uplatňovanému nároku na náhradu škody ze strany právnické osoby.

Pojem péče řádného hospodáře lze blíže vymezit jako rozhodovací činnost prováděnou na základě dostatečných informací, odborně, v dobré víře a ve prospěch dané právnické osoby, bez preference soukromých zájmů. Konkrétně lze pod takovou péčí zahrnout např. zachovávání mlčenlivosti o důvěrných skutečnostech, respektování zákonem nebo stanovami upravený zákaz konkurence, dodržování a provádění rozhodnutí orgánů, které jsou kompetentní taková rozhodnutí vydávat v rámci vnitřní struktury (např. tedy dodržování a provádění usnesení valné hromady a výkonného výboru), dodržování mezí své kompetence apod.

Samozřejmě to neznamená, že by statutární orgán měl být zběhlý do detailu v každé oblasti činnosti právnické osoby, svou povinnost péče řádného hospodáře splní např. i tím, že si před uzavřením náročnější smlouvy či před vydáním závažnějšího, složitějšího rozhodnutí vyžádá odborné posouzení.

Jako příklad možného vzniku odpovědnosti statutárního orgánu lze uvést situaci, kdy statutární orgán v důsledku své nedostatečné informovanosti či neobornosti (aniž by se tedy poradil, když sám neví) uzavře pro právnickou osobu výrazně nevýhodnou nájemní smlouvu, na jejímž základě bude muset tato právnická osoba hradit nepřiměřeně vysoké nájemné, aniž by tato skutečnost byla vyvážena nějakým odpovídajícím protiplněním nebo aniž by zde byl nějaký jiný objektivní důvod pro takovou výši nájemného. V rámci odpovědnosti statutárního orgánu by pak po něm právnická osoba mohla požadovat náhradu škody, která by odpovídala rozdílu mezi sjednaným nepřiměřeným nájemným a nájemným obvyklým.

Z výše uvedeného vyplývá, že pokud jde o případné pojištění odpovědnosti v souvislosti s vedením účetnictví sdruženým subjektům, rozhodně lze doporučit nikoli pojištění odpovědnosti statutárního orgánu, ale pojištění vzniku odpovědnosti OS ČUS jakožto právnické osoby z výkonu její činnosti (vedení účetnictví). Následně pak samozřejmě lze doporučit, aby si svou odpovědnost pojistili i účetní, neboť se v jejich případě jedná o takovou činnost, kde i drobné pochybení může znamenat vznik velké škody.

Legislativně právní odbor ČUS